

Maastricht

*in*Beeld

De Bidweg van de
Sterre der Zee

55

januari 2024

De Bidweg van de Sterre der Zee

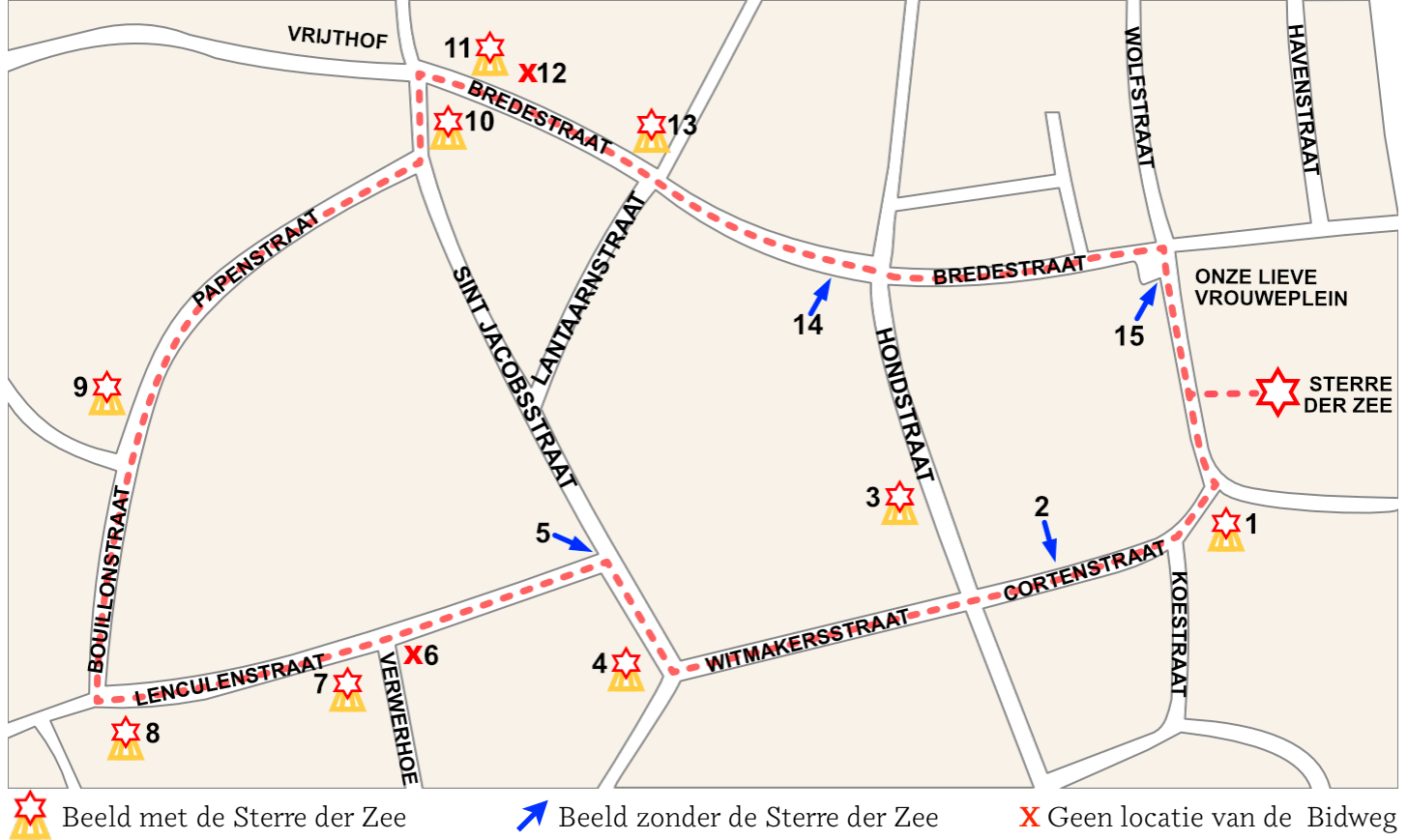
Een bidweg is een route die gelovigen al biddend afleggen. Een bedevaart. Dat kan individueel, maar ook als de officiële liturgische processie. Dan lopen er kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders mee. Ook wordt dan het beeld van de Sterre der Zee meegedragen. Het is het Beeld van Maria met haar zoon Jezus, het staat in de Merodekapel, links naast de Onze Lieve Vrouwebasiliek. Zie de foto op de voorpagina. Maria wordt hier De Sterre der Zee of Stella Maris genoemd.

De individuele bidweg noemt men de Kleine Bidweg, de processie is de Grote Bidweg.

De route ligt vast, de tocht begint waar het beeld van de Sterre der Zee staat. Onderweg zijn er dertien beelden die aangedaan worden. We gaan die bekijken. Maar er zijn verschillende opvattingen over welke erbij horen. Ik heb de indeling van Wikipedia aangehouden.

Foto links: het linker luik van de retabel in de Merodekapel. Maria zit rechts, ze leest. Links aartsengel Gabriël die komt vertellen dat Maria een zoon zal krijgen. Tussen hun in een vaas met witte lelies, symbool voor Maria's zuiverheid en onschuld.

Adres: Diverse plaatsen in Maastricht
Wikipedia: nl.wikipedia.org/wiki/Bidweg_van_de_Sterre_der_Zee

Wikipedia laat een lijst zien van vijftien locaties. Twee daarvan hebben niets met de Bidweg te maken, 6 en 12, ik heb ze geschrapt. Negen hebben een zespuntige ster, het teken van de Sterre der Zee; het zijn de wijzers langs de route, bidwegstaties. En vier hebben geen ster. De meeste beelden zijn aangebracht in de gevels van de gebouwen langs de straten. Ze zijn allemaal gemaakt tussen 1943 en 1950.

Al in 1608, en misschien ook al daarvoor, liepen gelovigen in Maastricht een bidweg. Omdat het gebruik al zo lang bestaat, is de Bidweg in 2022 uitgeroepen tot immaterieel erfgoed speciaal voor evenementen en tradities. De bedoeling van dit erfgoed is om de traditie in de toekomst voort te laten bestaan, ook al zouden er nog nauwelijks gelovigen zijn.

Tijdens de Grote Bidweg zetten omwonenden kruisen en kandelaars met brandende kaarsen achter het raam om de processie met licht te begeleiden.

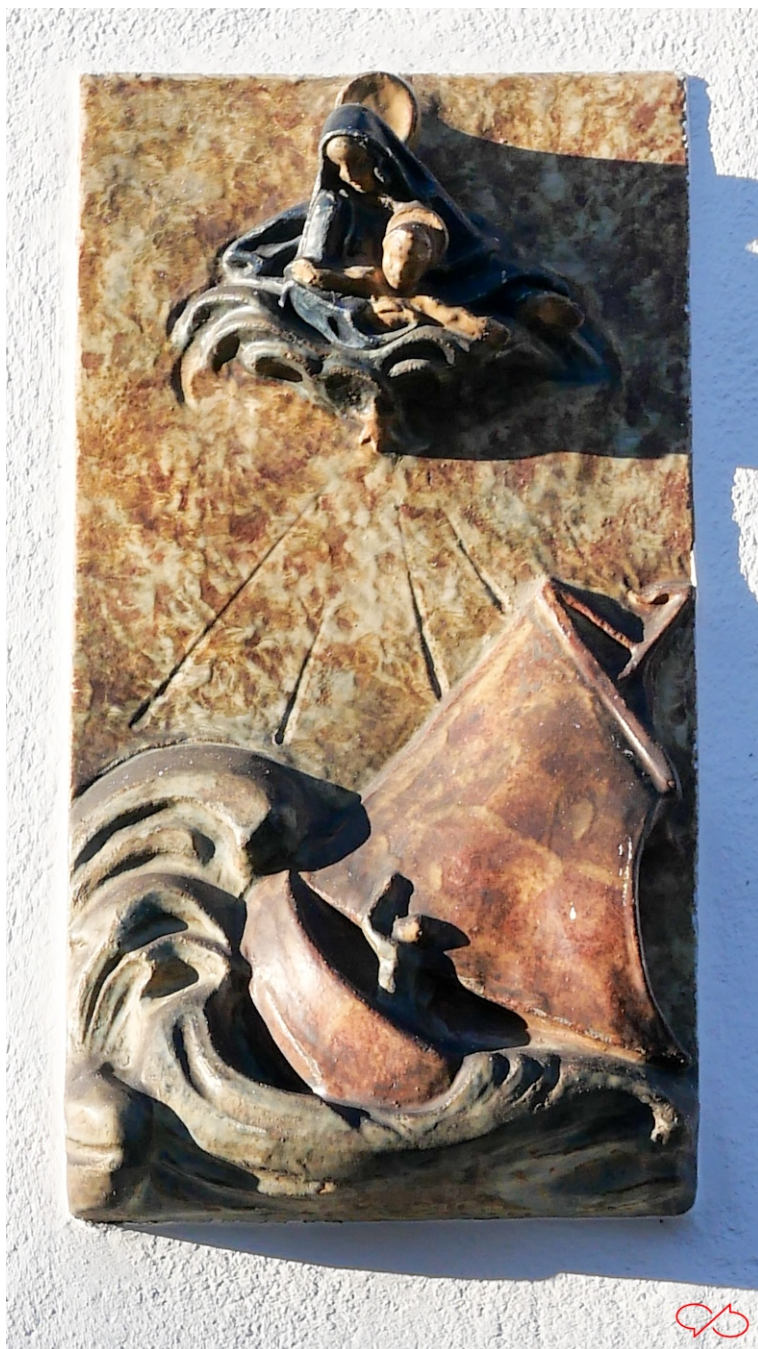
1

2

- 1 De tocht begint bij het verlaten van de Merodekapel. Op de hoek van de Koestraat en de Cortenstraat bevindt zich het eerste reliëf. We zien Maria in een blauwe mantel met het Kind op haar arm. Boven haar de zespuntige ster die de Sterre der Zee verbeeldt. Daaronder twee jaartallen: 1940 en 1945, de oorlogsjaren, hoewel die in Maastricht duurden tot 1944. Naast Maria's hoofd zien we links een bom en rechts een vredesduif met palmtakje. Onder de mantel zien we vier onderduikers, ze schuilen voor de vijand en het oorlogsgeweld. Onder hun voeten zien we links en rechts een ster. De linker is die van de Sterre der Zee boven de golven, de rechter de vijfpuntige van Maastricht. Het beeld is in 1946 gemaakt door Charles Vos. De titel is 'Onze Lieve Vrouw van den Goeden Duik'. En met de Duik wordt de onderduik bedoeld.
- 2 Wat verderop in de Cortenstraat, in de gevel van nummer 6 A, dit reliëf. Bovenaan zien we drie bogen: de drie-eenheid. Daaronder zit links Maria, ze bidt. Rechts aartsengel Gabriël op een wolk. Die komt haar vertellen dat ze zal bevallen van een zoon: 'de Aankondiging' of Annunciatie. Het geglazuurde reliëf is ontworpen door Maria Delago, ze had in Maastricht gestudeerd in de jaren 30.
- 3 We moeten even afslaan, rechts de Hondstraat in. Halverwege de straat zien we dit reliëf: 'Onze Lieve Vrouw, Sterre der Zee'. Het is geglazuurd keramiek. Op de voorgrond een zeilboot op woeste golven, daarboven Maria met Kind, ze rijzen op uit het water. In de boot zit iemand die Maria's hulp inroept. Het beeld, een geglazuurd keramisch reliëf, is gemaakt door Charles Vos rond 1950.

4 Op de T-kruising zien we dit reliëf met aan beide zijden een armatuur, al ontbreekt het lampje. Bovenaan is een baldakijn met in het midden een Franse lelie en aan beide zijden kopjes van gevleugelde engeltjes. En in een nis, tussen twee pilasters, staat Maria. Ze heeft een aureool met daarin de Sterre der Zee. Maria staat op de maansikkel, het teken van de maancyclus en de verschillende levensfasen. Met een voet vertrapt ze de slang die Eva verleid heeft. Maria is in het wit, het teken van zuiverheid en in haar linker hand houdt ze een lelie vast. In haar rechter hand heeft ze een veer. Haar mantel is in de kleur Mariablauw. Onderaan zie we twee gevleugelde engeltjes die een banderol ophouden met de tekst: 'ALLERZUIVERSTE MAAGD, BESCHERM UWE STAD'. Dat is meteen de titel. In 1945 gemaakt door Charles Vos, het bestaat uit geglazuurd keramiek.

5 Op de hoek van de Kapoenstraat en de Lenculenstraat zien we dit hardstenen beeldje op een sokkel en onder een luifeltje. Het is van hardsteen, gemaakt door Rob Stultiens in 1946. Maria heeft een aureool en ze bidt. Het beeld heet dan ook 'Maria, bidt voor ons'.

6 Op de hoek van de Lenculenstraat en de Verwerhoek is een nis van natuursteen. Wikipedia stelt dat hier het beeld 'Maria, Zetel der Wijsheid' van Jean Weerts stond. Dat is onjuist. Dat beeld staat bij nummer 8, Lenculenstraat 33. Dit is namelijk geen nis, maar een afschuining voor het wagenverkeer, bedoeld om schade door paard en wagen te voorkomen. Geen religieus, maar een bouwkundig element. Een niet bestaande locatie.

5

6

7

8

7

Eveneens in de Lenculenstraat zit dit reliëf in de muur van de Hof van Sint-Monica, het was ooit een katholiek weeshuis. Het reliëf is geglazuurd keramiek, in 1947 gemaakt door Charles Vos. De titel is '*Stella Duce*', de leidende ster. Maria, opnieuw in wit met blauwe mantel, houdt het Kind op haar arm. Achter haar is een bruin houten scheepje op de golven. Haar rechter hand raakt het zeil van de boot. Boven haar schouder zien we de Onze Lieve Vrouwekerk. Rechts naast haar hoofd de zespuntige ster van de Sterre der Zee. Ze staat op de banderol met de titel. Haar beeld is omgeven door roosachtige bloemen.

8

Opnieuw een lege nis, Lenculenstraat 33, naast een deur van de Toneelacademie. Er stond ooit het beeld van Maria zittend op een troon met het Kind op haar schoot, getiteld '*Maria, Zetel der Wijsheid*'. Gemaakt door Jean Weerts in 1945. Zie de foto op de laatste pagina.

9

In het plantsoen van Het Sint Servaasklooster staat '*Onze Lieve Vrouw, Heilige Moeder Gods*'. Gemaakt door Charles Vos in 1948, Franse kalksteen. Het beeld van Maria lijkt sterk op de Sterre der Zee in de Merodekapel. Ze draagt hier een wijde mantel die bijna aandoet als een beschutting voor haarzelf en haar Kind. Boven haar hoofd opnieuw de zespuntige ster. De sokkel heeft aan twee zijden een reliëf dat twee gezinnen uitbeeldt. Van buiten naar binnen een man, zijn vrouw en twee kinderen. De volwassenen hebben een rozenkrans, bijna allen kijken omhoog naar Maria. De twee middelste kinderen houden rozen vast, net boven de ster van Maastricht. De tekst luidt: TOON DAT GIJ ONZE MOEDER ZIJT.

Bijna op de hoek van de Sint Jacobsstraat, de Bredestraat en het Vrijthof zien we twee pilasters met daartussen dit beeld. Het is gemaakt door Jean Sondeijker in 1947, geglazuurd keramiek. Het beeld heet 'Onze Lieve Vrouw, Sterre der Zee, Koningin van de Vrede'. We zien Maria onder een baldakijn met daarop een bol. Ze heeft een kroon op haar hoofd daarachter zien we een aureool en daarachter een stralenkrans. Op haar linker hand zit een vredesduif, in haar rechter hand houdt ze een gestileerde lelie of een scepter. Ze staat op een banderol waarop de tekst staat: 'O.L.VR STERRE DER ZEE'. Op de wereldbol onderaan staat: 'KONINGIN V/D VREDE'. Links en rechts zitten kopergroene blokjes. Uit de linker steken wat elektriciteitsdraadjes. Het zijn klosjes waaraan armaturen hebben gezeten voor verlichting van het beeld.

In de Bredestraat zien we een piëta onder een afdakje van zink. Het beeld is in 1946 gemaakt door Charles Vos uit zandsteen. Het heet 'Onze Lieve Vrouw van Smarten' en stelt een zittende Maria voor met de gekruisigde Jezus op haar schoot, het symbool voor ondraaglijk leed vanwege een overleden kind. Iemand heeft er een permanent bloemstuk voor gemaakt. Door de schaduw zijn de gezichten van Maria en Jezus bijna niet te zien. Maria zit op een stoel, het hoofd licht geknikt, Jezus op haar schoot, zijn hoofd tegen haar rechter arm, zijn arm slap langs het lichaam. Aan de onderzijde van het beeld zit de zespuntige ster.

Beeld nummer 12 zou volgens Wikipedia 'Onze Lieve Vrouw, Hulp der Christenen' heten. Maar dit beeld is nummer 13 verderop in de straat. Dit is een niet bestaande locatie.

13

14

In een nisje op de hoek van de Bredestraat en de Heggenstraat, hangt een klein beeldje. Maar dat is niet het originele beeld. Er stond een Mariabeeld dat gemaakt is door Charles Vos in 1943. De titel is 'Onze Lieve Vrouw, Hulp der Christenen'. Het stond op de vlakke onderkant van de nis. Dat beeld is verdwenen. Iemand heeft er een simpel beeldje van een biddende Maria met aureool in gehangen. Het lijkt een standaard beeldje van gietijzer of zwarte hardsteen. Op de laatste pagina zien we de verklaring. **13**

Dan een reliëf uit hardsteen. Er is weinig over bekend. Het heet vermoedelijk 'Onze Lieve Vrouw van Lourdes'. We zien drie figuren. De middelste staat te bidden, het is Maria, en twee knielen of zitten. De linker heft de armen op naar Maria. Het zou Bernadette Soubirous zijn, de jongedame die in Lourdes verschillende keren verschijningen had gezien. De steen zit in de gevel van het voormalige pand van de Stichting Limburgse Bedevaart naar Lourdes. **14**

Dit is het laatste beeld van de Bidweg. Het is vermoedelijk gemaakt door Charles Vos in 1946 en de titel is 'Onze Lieve Vrouw, Allerheiligst Hart van Maria'. Het beeld is gemaakt uit hardsteen en we zien Maria op een wolk, in haar handen houdt ze een hart dat omgeven wordt door een doornenkroon. Ze houdt haar hoofd enigszins schuin, dat duidt op grote smart. Het is immers de verbeelding van Jezus' lijden dat ze in haar hand houdt. **15**

Van hieruit kan men terug naar de Merodekapel en daarmee is de Bidweg voltooid.

Uit Delpher: www.delpher.nl

In augustus 1936 werd er een Bidweg gelopen ter verkrijging van Gods zegen over de H. Missiën en de Missieweek. 14-08-1936; De Limburger.

Op 12-06-1938 werd het Feest van den Arbeid gevierd met een algemeenen Bidweg van de Sterre der Zee. 13-06-1938; Nieuwe Tilburgse Courant.

Op 13-10-1939 hebben een paar duizend meisjes een bidweg gehouden om een spoedigen vrede af te smeeken. Na afloop werd in de OLV-basiliek het Sterre der Zee-lied gezongen. Kapelaan Tilmans hield een korte toespraak. 13-10-1939; Limburger koerier.

In maart 1940 was er een Groote Bidweg voor Finland. Zo ook nu, daar meer dan ooit het barbarisme voor de poorten van Europa schijnt te komen staan. 04-03-1940; Limburgs Dagblad.

In 1944 verwachtte de Sterre der Zee een daad van Maastricht. Het deelnemen aan de actie is een daad van dankbaarheid voor Maria's moederlijke bescherming van de stad en het smeken om hulp voor ons arme Nederland. 21-10-1944, Maastricht was net bevrijd; Veritas, katholiek blad voor Maastricht.

In 1947 liep een grote groep militairen de Bidweg tot intentie van de jongens in Indië. Na afloop sprak de leger-aalmoezenier over de geestelijke en lichamelijke moeilijkheden van de militairen aldaar. 26-07-1947, Leeuwarder courant.

In april 1953 werd de kapel van de Sterre der Zee rond het Genadebeeld van een rijke bloemenpracht voorzien [...] een nooit geziene luister van bloemen, de Lentekoningin bij uitstek waardig. 03-04-1953; Gazet van Limburg.

Foto's: Historisch Centrum Limburg, fotograaf N.O1 Naseman, 1952, collectie gam, 21095 en 21096.

Er zijn in de loop van de eeuwen verschillende routes geweest, steeds afhankelijk van de plaats waar het beeld van de Sterre der Zee stond. Dat vormt immers het begin- en eindpunt. De huidige route heeft Maria zelf bepaald volgens een legende. Het was avond en er lag sneeuw. Maria maakte in het donker een rondgang en er was een getuige. Toen men de volgende dag Maria's mantel op de sokkel inspecteerde, zag men dat er modder en sneeuw aan de zoom zat. Dat nieuws ging als een lopend vuur door de stad, iedereen was overtuigd van het wonder.

Wie de route om religieuze reden loopt, bidt de Rozenkrans. De Grote Bidweg wordt gelopen op Tweede Paasdag, op 10 oktober en bij bijzondere gelegenheden. Dan wordt het beeld in een speciale reismantel gehuld. Men zet het op een draagbaar en leden van de Broederschap van de Sterre der Zee dragen haar op de schouders langs de hele route. Het wekt in deze tijd van ontkerkelijkheid grote verbazing en ook ontzag.

Foto: HCL / Fotografische dienst gemeente Maastricht - collectie GAM 37949.

Dat de beelden tussen 1943 en 1951 gemaakt zijn, is geen toeval. Kapelaan E.J.H.M. Tilmans, indertijd kapelaan van de Onze Lieve Vrouwekerk, heeft er flink werk van gemaakt, samen met enkele parochianen. Er moest flink wat geld gecollecteerd worden en dat terwijl de oorlogsjaren erg schraal waren. Er zijn twee beelden verdwenen. De meeste beelden hebben de zespuntige ster. Daaraan kan men zien dat het beeld deel uitmaakt van de Bidweg.

Het beeld van de Sterre der Zee is een genadebeeld. Dat betekent dat er sprake is van een bijzondere verering. Dat is ook te zien. Wie de kapel van de Sterre der Zee binnengaat, ziet er een zee van licht door de kaarsen die er branden. Ze zijn aangestoken door mensen die Maria, de Sterre der Zee, iets

bijzonders willen vragen. Velen zien haar als moeder aan wie ze zeer persoonlijk vragen kunnen stellen of in diep vertrouwen hun diepste zorgen willen delen. En dat is al eeuwen zo; Maastricht en de Sterre der Zee zijn diep verbonden.

Tot slot foto's van twee verdwenen beelden.
 Links het ontwerp in gips van beeld nummer
 13, 'Onze Lieve Vrouw Hulp Der
 Christenen', geglazuurd keramiek, 1943,
 Charles Vos. Maria met Kind redt een
 drenkeling. Foto Mevrouw Paulussen,
 beschrijving [https://www.charlesvos.nl/
 religieuze-werken/overig-religieus-werk/
 maastricht/devotiebeelden-bidweg](https://www.charlesvos.nl/religieuze-werken/overig-religieus-werk/maastricht/devotiebeelden-bidweg)

Foto beneden: beeld nummer 8, 'Maria,
 Zetel der Wijsheid', 1945. Het is van Jean
 Weerts. Het beeld is geschonken door de
 Maastrichtse jeugd. Foto: Historisch
 Centrum Limburg / fotograaf onbekend -
 collectie GAM 40960.

Maastricht in Beeld kortweg MiB

MiB is een fotomagazine voor liefhebbers van de stad Maastricht. De opzet is simpel: interessante onderwerpen, behoorlijke foto's, korte stukken tekst met wat uitleg en achtergronden en een nette layout.

Dit magazine is gratis en komt uit de Boekenkast van Peter Scheele:

<https://scheelpj.home.xs4all.nl/Site>

Ik wens u veel kijk- en leesplezier.

Peter Scheele

Colofon

Camera: Panasonic Lumix LX100, Make II
 Bewerking: Adobe Lightroom Classic 13.1
 Opmaak: Apple Pages 13.2
 Font: Odile Light van **Kontour**
 Foto's, tekst en opmaak: Peter Scheele